

פרשת כי תשא

נושא השבוע: עגל הזהב

נושא השבוע

כשראה העם כי משה **מתעכב** על הר סיני, הם פנו אל אהרן ודרשו לעשות להם "אלוהים אשר ילכו לפנינו". אהרן נכנע **ללחץ** ויצק את העגל.

מהו העגל? למה התכוונו בני ישראל ואהרן כשבנו אותו? האם מדובר **בעבודה זרה**? קצרה כאן היריעה מלהשיב באופן מעמיק על שאלות אלו. נציע כאן מספר פירושים..

יש הטוענים כי העגל לא נועד לייצג אל, אלא לשמש **בסיס פיסי** לנוכחותו הבלתי נראית של האל ולכך התכוון אהרן. לעומת זאת יש מי רואה בהכרזה "אלה אלוהיך ישראל..." **העברה** של האלוהות מה' אל העגל.

סיפור על בניית **עגלי זהב** מופיע גם בספר מלכים, ירבעם - מלכה הראשון של ממלכת ישראל בנה שני עגלי זהב והציב אותם בבית אל ובדן. ייתכן שבממלכת הצפון נהגו לעבוד את ה' באמצעות עגלי זהב ובירושלים **חיות הקודש** היו דווקא כרובים. אולם יש להבהיר כי קיימת הערכה מחקרית שהסיפור נכתב על ידי סופר יהודאי מגמתי, שמטרתו היתה **להכפיש** את שמו של ירבעם.

מה בפרשה

- להשלמת מצוות העבודה במשכן מסופר בפרשה זו על **מחצית השקל** שכל אדם מישראל צריך לתרום, **הכיוור** לרחצת הכוהנים, **שמן משחת הקודש** לכלי המשכן **והקטורת**. אזהרה על **שמירת השבת** ונמסרים **הלוחות**.

- **מעשה העגל** – כשהיה משה על ההר בנה אהרן לפי בקשת בני ישראל עגל מזהב. ה' הודיע למשה את חטא העם, ואיים להשמידם. משה התחנן למענם, ירד מן ההר ושיבר את הלוחות. אחר כך השמיד את העגל וציווה על נאמני ה' להרוג את עובדי העגל.

- **הלוחות השניים** **וחידוש הברית** – ה' נעתר לבקשת משה לסלוח לעם וציווה עליו להכין לוחות חדשים.
- **דיני שלושת הרגלים**.

פרשת

פירושו של **רש"י** מבוסס על מספר מדרשים המנסים "**לנקות**" את אהרן מחטא העגל ולהוכיח שהתכוון רק **לעכב** את העם עד בואו של משה. מדרשים אלו קוראים את הסיפור "בין השורות" **ומדייקים** במלותיו. כך למשל מן המילים "נְשִׁיכֶם בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם" מבין המדרש שאהרן פנה אל הגברים ואמר להם לקחת מן הנשים והבנים את הזהב, בתקווה שאלה יתמהמהו בנתינתו. ואילו הגברים מרוב התלהבות פרקו את הזהב מאוזניהם שלהם. לפי מדרש אחר הנשים **סרבו** להשתתף במעשה העגל ועל כך שמורה להם זכות. גם **אבן עזרא** מכחיש מכל וכל את האפשרות שאהרון כוון **לחטא** ועל פי פירושו, העגל אינו תחליף לה' אלא תחליף למשה. לכאורה מבקש העם אלוהים - "קום עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים" אולם, מסביר **אבן עזרא**, המילה "אלוהים" כאן כוונתה למשה, שהוא **שליח אלוהים** בצורת גוף ובו התגלה כוח ה' כשהוליד את העם בדרך.

מ ד ר ש

מדרש זה **מבוסס** על הפסוק בו אומר משה לה': "לָמָּה ה' יַחַךְהָ אֶפְנֵךְ בְּעַמְּךָ" (שמות ל"ב 11) – המדרש מנסה להשלים **פער**: כיצד הצליח משה לפייס את ה' שלא יכרית את כל העם לאחר חטא העגל? במדרש זה המציג את הדיאלוג בין משה לה', מוצגת **תופעה נדירה** בה מופיע האל **כקצר ידיעה** ולא כיודע כל כפי שאנו רגילים לראותו, משה משתמש ב"תרגיל", כדי לגרום לאל להגיע למסקנה אותה הוא רוצה, והאל אינו עומד מראש על כוונתו של משה וכביכול "נופל למלכודת".

נושאים לדיון:

- ניתן לקרוא את המדרש בשני חלקים: לעצור לפני תגובת הקב"ה, ולשאול: מה אתם חושבים על ההצעה של משה? ניתן להניח כי חלק מהתלמידים יקבלו את ההצעה ברצינות, אם כך: ההצעה נראית אמינה, ומטרתה באמת לגרום לתגובה המצופה שלא מאחרת לבוא.
- בשלב זה ניתן להמשיך בקריאת המדרש, ולהציג את תגובתו של משה וניצחונו. בנקודה זו נגמר המדרש, אך אילו היה לו המשך, מה היה ה' משיב למשה? האם מה שהפריע לו הייתה העובדה שחשב שיצרו תחליף השווה לו?

ה ש ו ר

בפרשתנו בסיפור חטא העגל, מוצג **תיאור עובדתי** קצר של נקודת המבט של עם ישראל "וַיִּרְא הָעָם כִּי בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לְרַדְּת מִן הַהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֹן" (שמות ל"ב 1). אין כאן ביטוי ל**רגשות** או ל**מחשבות** של האנשים בעקבות המצב. מעניין להקריא את הפסוקים לתלמידים – עוד לפני השמעת השיר ולשאול מה לדעתם **חשו** האנשים: האם היה חשש? כעס? אי אימון? או רגשות אחרים?

השיר "עגל הזהב" עוסק בפער הקיים בכתובים ובא להשלימו, הוא מציג את רגשותיהם ומחשבותיהם של בני ישראל האבודים המוביל לסחרור על גבול ה**טירוף**. ניתן לשמוע עם התלמידים את השיר ובעקבותיו, להזמין את התלמידים לספר את השתלשלות סיפור חטא העגל **בהשראתו**.

